

بررسی تغییرات گونه‌های تالاب شادگان طی دو دهه اخیر ناشی از عوامل زیستی و غیر زیستی

سید احمدرضا هاشمی^{1*}؛ سید امین الله تقوی مطلق¹؛ تورج ولی نسب¹

¹ موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، تهران

*مسئول مکاتبات: seyedahmad91@gmail.com

چکیده: تالاب شادگان در انتهای جنوب غربی ایران بین $48^{\circ} 20'$ تا $49^{\circ} 20'$ درجه طول شرقی و $30^{\circ} 50'$ تا $31^{\circ} 00'$ درجه شمالی واقع شده است. این تالاب در اراضی بسیار مسطح و کم‌شیب دشت خوزستان و در دلتای رودخانه جراحی قرار دارد. در واقع این تالاب رابطی بین رودخانه جراحی در شمال و خلیج فارس در جنوب است و از سه قسمت آب شیرین (شمالی)، لب‌شور (میانی) و آب شور (جنوبی)، تشکیل شده است. پنج ایستگاه (شامل سلمان، ماهشهر، رگبه، خروسی و عطیش) به‌عنوان ایستگاه‌های نمونه‌برداری انتخاب گشت. در این مطالعه، جهت برآورد توده زنده از روش تهی سازی استفاده شد. روش تهی سازی بر اساس درصد خالی شدن و کاهش ذخیره ماهی در یک محل محصور بنا شده است که معمولاً در مناطق محدود و مجزا به کار می‌رود. با استفاده از قانون برداشت 20 درصد از توده زنده در آب‌های داخلی مناطق گرمسیری، با محاسبه فوق از حدود 10/08 هزار تن توده زنده ماهی تالاب شادگان حدود 2/01 هزار تن از مقادیر فوق قابل‌برداشت است، می‌توان میزان برداشت مجاز ماهی در تالاب شادگان را حدود 36 کیلوگرم به هکتار سالانه (3/6 گرم مترمربع سالانه)، برآورد نمود. درصد فراوانی گونه‌های ماهی در سال‌های گذشته نیز دارای تغییراتی بوده و گونه‌های کپور، شیربت، شلج، اسبله، کاراس و شانک نسبت به سال 1387 افزایش یافته و گونه‌های بنی، حمری و بیاح درصد فراوانی‌شان نسبت به سال 1387 کاهش یافته است. برخی گونه‌ها در مطالعه حاضر هم‌زمان با افزایش توده زنده، افزایش فراوانی نسبت به سال 1387 نیز داشتند (گونه‌های کپور، کاراس، اسبله و شلج). میزان تراکم و پراکنش گونه‌های ماهی در منابع آبی، به شرایط خود گونه و میزان سازش آن با گونه‌های دیگر و روابط حاکم بر زیستگاه گونه‌ها نظیر عوامل فیزیکی و شیمیایی (جنس بستر، سرعت آب، شیب منطقه، آبدهی، آلودگی، دمای آب) و عوامل زیستی (پوشش گیاهی، رقابت، منابع غذایی) بستگی دارد. فراوانی جمعیت‌های ماهی در رودخانه، دریاچه با منشاء رودخانه‌ای و مخازن به‌صورت گسترده از سالی به سال دیگر تغییر می‌کند و فراوانی نسبی گونه‌های مختلف در جمعیت‌ها نیز متفاوت است. این تغییرات تحت تأثیر نوسانات بارندگی و سیلابی شدن است. با افزایش سطح و مدت سیلابی شدن، تخم‌ریزی، رشد و بقاء ماهیان بهبود می‌یابد.

کلیدواژه‌ها: روش تهی سازی، توده زنده، عوامل زیستی